

Okrem pôvodných invázne sa správajúcich druhov bylín, sprejádzajú pôvodné, prirodzené, ale tiež antropogénne (človekom vytvorené) biotopy aj spoločenstvá introdukovaných, cudzokrajných druhov drevin.

Do Európy a neskôr i na Slovensko boli donesené najmä v 18. a 19. storočí z rôznych častí sveta (napr. zo Sev. Ameriky, z Ázie) s rôznym cieľom (napr. obohatenie sortimentu drevin, okrasné drevody alebo introdukcia pre zvýšenie produkcie drevnej hmoty, poskytnúť nové odrody pre ovocinárstvo a vinárstvo, ale tiež ziskat účinnéjšie liečivé látky).

Aj keď mnohé z nich sú už v súčasnosti dôležité z hospodárskeho hľadiska, na druhej strane je nevyhnutné poukázať že ich pestovanie vo voľnej prírode, či únik z záhrad a opustených sádov a škôlok spôsobilo vo viacerých prípadoch nekontrolovateľný, spontánny a niekedy až agresívny prienik do prirodzených spoločensiev, čo v súčasnosti spôsobuje vážne ohrozenie pôvodného genofondu drevin.

Päť najznámejších cudzokrajných drevin s výrazným inváznym potenciálom bolo prezentovaných v roku 2000 v skladačke č. 2. V tejto, už v poradí 5. sérii, ich doplnia ďalšie, ktoré patria na Slovensku tiež k inváznym alebo potenciálne inváznym druhom drevin.

ČREMCHA NESKORÁ PADUS SEROTINA (Ehrh.) Borkh.

syn: *Cerasus serotina* (Ehrh.) Loisel,
Prunus serotina Ehrh.

čeladi: ružovité (Rosaceae)

Mrazuvzdorný strom s výškou 15 – 20 (30) m pôvodom zo Severnej Ameriky. Od roku 1629 sa pestuje v Európe ako okrasná drevina, ale aj pre produkciu dreva.

Koruna je široko rozložená, nepravidelná. Listy má kožovité, na lici leskló tmavozelené, na rube svetlozelené, na okrajoch jemne pilkované. Na jeseň sú žlté alebo červené. Biele voňavé kvety sú usporiadané do prevísnutých, až 15 cm dlhých valcovitých, na kvety bohatých strapcov, ktoré kvitnú koncom mája a v júni. Plody sú drobné, guľovité, jedlé kôstkovice červené, po dozretí tmavopurpurovej farby.

Rastie na vlhkých a na živiny bohatých pôdach. Oblubuje polotieň, pestuje sa v parkoch, miestami aj splaniená (napr. na Záhorí). Rastie nielen v lesoch, ale aj na pasienkoch a okrajoch ciest. Má invázny potenciál, preto tomuto druhu treba venovať zvýšenú pozornosť. Na miestach, kde ohrozuje pôvodné spoločensvá, zabezpečiť jeho náhradu za domáce druhy drevin a zamedziť ďalšie zámerne rozširovanie tohto druhu výsádzaním.

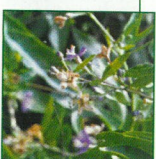
KUSTOVNICA CUDZIA

LYCIUM BARBARUM L.

syn.: *Lycium halimifolium* Mill.,

Lycium vulgare Dunal, *Lycium flaccidum* Koch.

čeladi: ľuľkovité (Solanaceae)

Opadavý, ozdobný ker pôvodom zo Stredomoria. Na Slovensku častejšie vysádzaný asi od r. 1900. Je súčasťou živých plotov a stien. Rastie na svahoch, násypoch, ale i na rumoviskách.

Dorastá do výšky 2,5 m. Má dlhé prevísajúce, prútnaté konáre, riedko trnité i bez trňov. Listy sú striedavé, krátko stopkaté, úzko elipsovité až kopijovité, celistvookrajové, jysé. Lievikovité, dlhostopkaté kvety vyrastajú vo zväzkoch začiatkom leta. Sú ružové až purpurové. Staršie kvety zhnednú na farbu bielej kávy. Plod je bobuľa oranžovej alebo červenej farby.

Rastlina je mrazuvzdorná. Odoláva tiež dymu, chorobám a škodcom. Upreduosiňuje svetle stanovišta, s chudobnými, málo výživnými, dobre priepustnými, vápenatými a suchými pôdami.

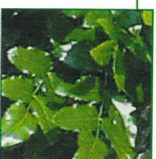
Rozmnožuje sa vegetatívne (napr. odnožami alebo drevnatými odrezkami) aj generatívne (plodmi).

V súčasnosti sa šíri na hrádzach, pozdĺž ciest a v rôznych xerotermných spoločensvách, kde často vytvára nepreniknuteľné porasty.

MAHÓNIA CEZMÍNOLISTÁ MAHONIA AQUIFOLIUM (PURSH) NUTT.

syn: *Berberis aquifolium* Pursh

čeladi: dráčovité (Berberidaceae)

Pôvodné rozšírenie má v západnej časti severoamerického kontinentu. V Európe sa vyskytuje od roku 1820.

Mahónia je polotieňomilný, dekoratívny husto rozkonárený 1–1,5 m vysoký ker s červenohnedou až sivastohnedou kôrou. Listy sú trváce, prezimujúce, nepárno perovito zložené, kožovité, tmavozelené, lesklé, na rube svetlejšie, matné. Okraje listov sú vykrajované, ostnato zubkaté. Kvitne od apríla do júna. Kvety sú zoskupené do dlhých, žltých strapcov. Plod je tmavomodrá vajcovitá až guľovitá bobuľa.

Ako okrasná stálezelená drevina, zaujímavá v čase kvitnutia i tvorby plodov, je pestovaná v parkoch, odkiaľ postupne preniká napr. do susediacich lesných spoločensiev.

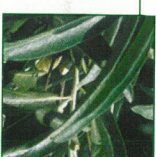
Výdala: Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica v roku 2005 ako druhé vydanie.

Text: RNDr. Alžbeta Cvačková, RNDr. Ema Gajdošková, RNDr. Eva Kocianová, Mgr. Emilia Karasová, RNDr. Mária Zaliberová, CSc.

Foto: RNDr. Ján Hrbáčik, RNDr. Katarína Kráľková, RNDr. Eva Kocianová, RNDr. Mária Zaliberová, CSc. **Jazyková úprava:** PaedDr. Ľudmila Lipáková, CSc. **Recenzia textu:** Doc. RNDr. Tibor Baranec, CSc. Naklad: 3000 výtlačkov.

HLOŠINA ÚZKOLISTÁ ELAAGNUS ANGSTIFOLIA L.

čeladi: hlošínovité (Elaeagnaceae)

Dekoratívna drevina pôvodom z oblasti Stredozemného mora až z centrálnej Ázie. Na Slovensku sa pestuje od roku 1870. Najčastejšie sa vysádza v parkoch, záhradách a vo verejnej zeleni sídel.

Hlošina je ker alebo menší strom vysoký 8 – 10 m s trnistými konármi za mlada pokrýtnymi striebrobielejmi chlpmi, ktoré sa nachádzajú aj na rubovej strane čiarokvitých podlhovastých listov. Kvety sú voňavé, drobné, žlté, jednotlivé, po 1 – 3 ukryté v pazuchách listov. Kvitnú v máji až júni. Plod je sladká, jedlá, elipsoidná bobuľa, podobná plodu olivy. Dozrieva v septembri až októbri.

Splanieva najmä v najteplejších oblastiach južného Slovenska (napr. Záhorie). Vzhľadom na to, že dobre znáša aj znečistené prostredie, využíva sa na ozelenovanie ciest, svahov autostrád a priemyselnych zón.

Nebezpečne sa už rozšírila v Maďarsku na xerotermných stanovištiach. Preto je potrebné aj u nás obmedziť jej ďalšiu výsadbu.

PAVINIČ PÄTLISTÝ PARTHENOCISSUS QUINQUEFOLIA (L.) PLANCH.

syn.: *Ampelopsis latifolia* Tausch,

Hedera quinquefolia L., *Parthenocissus inserta* (A.Kern.)

Fritsch, *P. pubescens* (Schlecht.) Graebner,

Psedera quinquefolia (L.) Greene

čeladi: viničovité (Vitaceae)

Drevitá liana pôvodom zo Severnej Ameriky využívaná na zakrytie stien, plotov a záhradných altánkov. Známa aj ako „divé hrozno“, či „psie víno“.

Dorastie do výšky až 30 m. Úponky s 5 – 8 konárkami na konci s priliepačnými platickami. Listy sú dľaňovito zložené, 5-7 početné, striedavé, na lici tmavozelené, na rube belavozelené. Na jeseň červené až červenofialové, čo prispieva k dekoratívnosti tohto druhu. Kvety sú nenápadné, drobné, žltkastozelené, v koncových methinovitých vrcholkoch. Kvitnú v júni až júli. Plod je guľovitá modročierna, oinovatená bobuľa.

Často splanieva a rozširuje sa hlavne do brehových porastov vodných tokov a lužných lesov.

Príbužným druhom s podobným využitím je aj pavinič trojlaločný (*Parthenocissus tricuspidata*).

INVÁZNE DRUHY RASTLÍN NA SLOVENSKU 5

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
BANSKÁ BYSTRICA